

2021-12-08

Dnr: 511-4948-21

Natura 2000-områdets namn och områdeskod

Runhällen, SE0210374

Områdestyp och skyddsstatus

SAC (Särskilt bevarandeområde enligt EU:s art- och habitatdirektiv).

Regeringen godkände utpekande av området i december 2020.
Denna bevarandeplan fastställdes av Länsstyrelsen den 8 december 2021.

Områdets storlek

7,4 ha

Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

<u>Kod</u>	<u>Namn</u>	<u>Areal</u>
2330	Grässandhedar	7,1 ha

Naturtypernas utbredning visas på karta, bilaga 1.

Ägarförhållanden

Gustavianska Stiftelsen vid Uppsala Akademi.

Kommun

Heby.

Översiktlig beskrivning av området

Natura 2000-området Runhällen är en grustäkt där uttag av material avslutades 2007. Området ligger ca 8,5 km norr om Heby samhälle och ca 3 km sydost om Enåkers kyrka. Det utgörs till största delen av naturtypen grässandhedar med delvis öppen sand samt här och där partier täckta med örter och gräs. Dunga av tall förekommer utsprikt över hela området.

Området har en struktur som är mycket lämplig för sandberoende insekter. En insektsinventering 2008 visade på stor förekomst av indikatorarter för värdefulla sandmiljöer. Vid en uppföljande kontroll på försommaren 2021 konstaterades att områdets sandmiljöer fortfarande har stor potential som födo- och boplats för sandlevande insekter. Under sommaren 2014 gjordes en fältkontroll av nedlagda täkter i hela länet som visade att detta område har länets klart bästa förekomst av naturtypen grässandhed.

Bevarandesyfte

Bevarandesyftet med Natura 2000-området Runhällen är att bevara eller återställa gynnsamt tillstånd för de prioriterade bevarandevärden som anges nedan. Även prioriterade bevarandeåtgärder anges nedan.

Länsstyrelserna ska enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ta fram bevarandesyften för alla Natura 2000-områden.

Bevarandesyftet används tillsammans med beskrivningarna av områdets livsmiljöer och arter vid tillståndsprovningar som rör området, enligt 7 kap 28a – 29§§ miljöbalken.

Bevarandesyftet ger även vägledning om hur myndigheterna behöver arbeta för att prioritera Natura 2000-områden i det fortsatta skyddsarbetet enligt 7 kap. 27 § miljöbalken och 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Prioriterade bevarandevärden:

- Naturtypen grässandhedar.

Motivering:

Området är länets bästa exempel på en torr sandhed och är artrikt på bin och andra insekter.

Prioriterade bevarandeåtgärder:

- I solexponerade partier: ta bort träd samt röj regelbundet bort buskar och sly för att gynna sandlevande insektsarter. Det är viktigt att rester från skötselåtgärderna transporteras bort. Ryckning av tall kan tillämpas för yngre träd, det skapar både den störning som behövs och får bort stubbrester och minskar näringsbelastning.
- I kantzon/slänt upp mot skogen: ta bort träd (främst tall). Tall ska inte släppas upp som kantzon till den bakomliggande skogen eftersom täktens kanthak i stora delar bör förbli solexponerat. Genom att ta bort tall ska det bakomliggande brynet utvecklas till ett lövbryn med vide, skogstry, rönn eller andra mer lågvuxna lövbärande buskar. Rester från skötselåtgärder tas bort.
- I hela området: Skapa och upprätthålla sandblottor genom maskinell markomrörning och genom att störa delar av markytan i täktens sluttningar.
- Mekaniskt bekämpa invasiva arter samt liknande arter som hotar att ta över vegetationen.

Beskrivning av naturtyp

2330 – Grässandhedar (7,10 ha)

Enligt den generella beskrivningen av naturtypen grässandhedar förekommer den som öppna sanddynen och sandfält i inlandet som inte hör ihop med sanddynsystemen vid havsstränder. De är i normalfallet uppbyggda av torr, silikatrik sand som härstammar från omlagrade, istidsavsatta (glacifluviala) smältvattensavlagringar. Naturtypen är mycket sällsynt och minskande och förekommer främst i Skåne.

Naturtypens öppna gräsmarksvegetation är normalt inte sluten och sammanhängande utan starkt dynamisk och betingad av störning som tramp och bete. Den mer eller mindre instabila vegetationen uppträder vanligen fläckvis och sandblottor utgör i representativa områden minst 10 % av den totala ytan. Vegetationen är ofta artfattig och utgörs av gräsmark med örter, borsttåtel, rödven och ett ofta stort inslag av ettåriga arter. Buskar kan förekomma, men är inte talrika. Trädskikt saknas ofta, trädskiktets krontäckningsgrad är i normalfallet mindre än 30 %.

Grässandhedar, liksom andra öppna sandmarker i inlandet, hyser ofta en artrik och speciell insektsfauna som är bunden till varma, sandiga miljöer. Många av dessa arter är mer eller mindre sällsynta. Även andra värmeälskande djur såsom sandödlor gynnas av dessa miljöer.

I Runhällen består naturtypen av en avslutad grustäkt med delvis öppen sand samt här och där partier täckta med örter och gräs. Dungar av tall förekommer utspritt över hela området, liksom björksly och planterad tall. I de östra delarna finns några mindre öppna partier med mycket intressant torrängsflora. Där växer bland annat rödtoppa, tjärblomster, liten blåklocka, gulsporre, gråbinka, käringtand och skogsklöver. Till de insekter som observerats i området hör bland annat praktbyxbi, blåklockshumla, ljus jordhumla, bivarg, myrlejon, rödbent pansarstekel, blyvägstekel, skogsgräshoppa samt backgräshoppa. I områdets västra kant växer signalarten källmossa.

Naturtypen är känslig för täktverksamhet, bebyggelse och annan exploatering, förtätning och igenväxning, alltför kraftig röjning av buskar och träd, borttagande av kantzoner och mosaikmiljöer.

Det är viktigt att vara uppmärksam på utvecklingen av vegetationen i tåkten så att inte enskilda arter blir för dominant. Rallarros är en art som hotar att ta över hela vegetationen i detta område och liksom blomsterlupin som finns i tåktens närområde.

Bevarandemål

2330 Grässandhedar

Arealen ska vara minst 7,1 ha. Solexponerade partier ska vara trädfräa och med begränsad förekomst av buskar och sly. Även tåktens kanthak ska vara solexponerat och övergå i ett lövbryn med lågvuxna buskar mot skogen. Sandblottor ska utgöra ett stort inslag i området. Markvegetationen mellan sandblottorna ska bestå av gräs samt örter som gynnar förekomst av bin och fjärilar. Enstaka, solexponerade tallstammar ska förekomma. Förekomst av invasiva arter ska vara obefintlig. Typiska arter för naturtypen är till exempel backtimjan, sandkrassing, fåltvädd och vittåtel.

Bevarandetillstånd idag

De naturvärden som finns i området är knutna till sandmiljöer och sandig mark med ett tunt fåltskikt. För att utveckla och främja dessa naturvärden är det viktigt att man eftersträvar att kontinuerligt ha blottad sand i markskiktet vilket är nödvändigt för många av de insektsarter som är knutna till naturtypen.

I nuläget har området inte gynnsamt bevarandetillstånd eftersom tåkten på många ställen håller på att växa igen med björk och planterad tall. Andra delar är fortfarande öppna, bland annat på grund av körning med motorcross.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

- Förlust av typiska strukturer, framför allt sandblottor.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Skötsel som avlägsnar kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag.
- Invasiva arter och dominans från enstaka arter.
- Alltför intensiv och utbredd körning med motorcross och liknande kan förstöra både vegetation och boplatser för sandlevande insekter liksom det kan vara störande för häckande fågel.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis bebyggelse, anläggningar, vägar, skogsplantering, större sandtäkter (mindre sandtäkter för husbehov kan i vissa fall vara positivt genom att ytor med öppen sand skapas).
- Uppodling.
- Tippning av avfall.
- Ökad näringsbelastning; spridning av gödning, kalk, bekämpningsmedel med mera i området.

Bevarandeåtgärder

- I solexponerade partier: ta träd bort träd samt röj regelbundet bort buskar och sly för att gynna sandlevande insektsarter. Det är viktigt att rester från skötselåtgärderna transporteras bort. Ryckning av tall kan tillämpas för yngre träd, det skapar både den störning som behövs och får bort stubbrester och minskar näringsbelastning.
- I kantzon/slänt upp mot skogen: ta träd bort träd (främst tall). Tall ska inte släppas upp som kantzon till den bakomliggande skogen eftersom täktens kanthak i stora delar bör förbli solexponerat. Genom att ta bort tall ska det bakomliggande brynet utvecklas till ett lövbryn med vide, skogstry, rönn eller andra mer lågvuxna lövbärande buskar. Rester från skötselåtgärder tas bort.
- I hela området: Skapa och upprätthålla sandblottor genom maskinell markomrörning och genom att störa delar av markytan i täktens sluttningar.
- Utveckla och främja markvegetationen av örter som till exempel rödtoppa, tjärblomster, femfingerört, gråbinka, liten blåklocka, gulsporre, käringtand, mjölon, prästkrage skogsklöver och ängsklocka för att gynna olika arter av bin och fjärilar.
- Bekämpa mekaniskt invasiva arter samt liknande arter som hotar att ta över vegetationen.
- Utför inventering och uppföljning av arter knutna till öppna sandmarker.
- Att tillåta viss körning med motorcross på markerade rundor i området kan vara en bevarandeåtgärd för att skapa sandblottor. Måste dock ske under kontrollerade former.

Bilaga

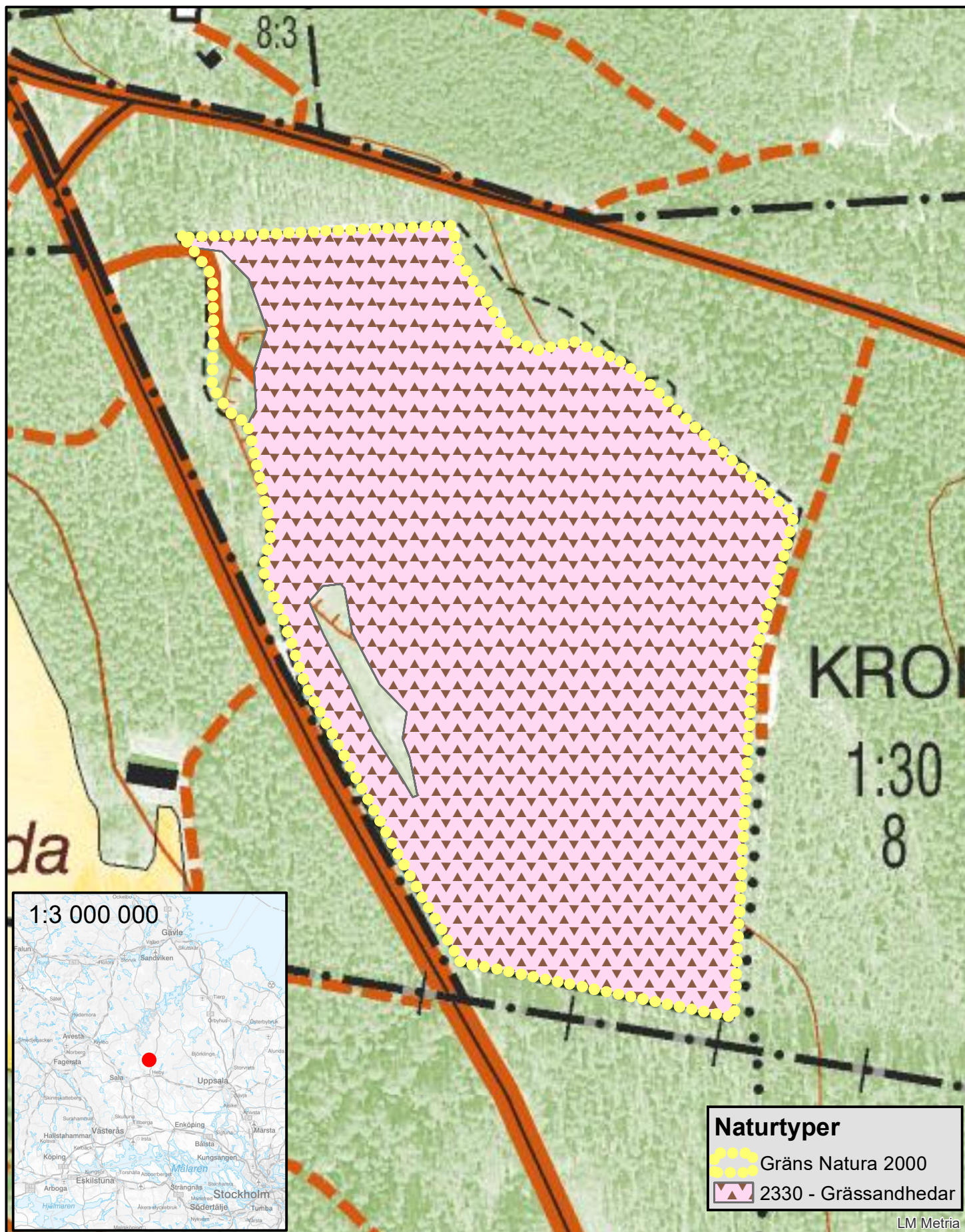
1. Naturtyper enligt Natura 2000.

Bilaga 1. Naturtyper enligt Natura 2000.

Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala Län,
Bevarandeplan 2021-12-08,
dnr 511-4948-2021.

Natura 2000-området Runhällen, SE0210374.

Kommun: Heby

0 20 40 60 80
Meter

1:2 500

© Lantmäteriet/Länsstyrelsen